

Historische Kring Maarssen

23e Jaargang no. 2, mei 1996

CAFE-RESTAURANT

"GEESBERGE"
aan de Vecht
MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 0346-561435

AANNEMERSBEDRIJF

BRINKHOF

- * Nieuwbouw
- * Verbouw
- * Onderhoud
- * Renovatie

Machinekade 6
MAARSSSEN

Tel.: 0346-561456
Fax: 0346-550579

**GEURTSSEN-
KOETSVELD**

- * assurantien
- * financieringen
- * hypotheke
- * leasen
- * pensioenen

Raadhuistraat 15
3603 AV Maarssen
Tel.: 0346-561680/567757

0346-569290

REO'S
STOFFENBOETIEK

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 40476918.

Bestuur: J.H. Sagel, voorzitter, B. Visschedijk, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346-567596, Mevr. G.M. Willekes-van Putten, penningmeester, giro 2907376, H. Blaauw, Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema, Mevr. H. Pouderoyen, J. Kottman, B. de Ruiter en A. de Zwart.

Lid van verdienste: Mevr. J.G. Zwijns-Brink (20-02-84) en drs. W. Smits (10-02-94).

Erelid: N. van Tricht (10-02-94), Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman (09-02-95).

Redactie: K.E. Driehuys, Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema, Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, drs. J.W. Verhoef.

Redactie-adres: Mozartlaan 5, 3603 BD Maarssen, tel.: 0346-565471.

Ledenadministratie: Mevr. G.M. Willekes-van Putten, Bloemstede 51, 3608 TH Maarssen, tel.: 0346-573173.

Werkgroep archeologie: H. Blaauw, Bloemstede 193, 3607 TB Maarssen, tel.: 0346-562425.

Verkoop losse nummers: B. de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen, tel.: 0346-563599.
ISSN: 1384-0967

23e Jaargang no. 2, mei 1996

Verschijnt 4 x per jaar

Kringnieuws

De jaarvergadering van 22 februari 1996

Tijdens de jaarvergadering werden het verslag van de secretaris, het financieel verslag en de begroting van de penningmeester zonder wijzigingen goedgekeurd. De aftredende leden van het bestuur werden allen herbenoemd, zodat in het bestuur geen wijzigingen optraden. Er waren vijfenzestig leden aanwezig.

Wandeling door Maarssen met de HKM

In oktober '95 organiseerde de Willem van Leusden Stichting de zogeheten Marsiale. Een van de vele activiteiten bij de Marsiale was een architectuur-wandeling met een gids van de Historische Kring door Maarssen. Daarbij is gebleken dat voor deze wandeling langs de grote en kleine monumenten en bezienswaardigheden in Maarssen-dorp veel belangstelling bestond, maar ook dat de tijd te kort was om alles te bekijken. Daarom gaan we deze zomer op herhaling met maximaal 20 personen per keer. De rondleidingen worden gehouden op de donderdagavonden 6 juni en 1 augustus 1996. De start van de wandeling is om 19.30 uur bij de NH-kerk aan de Kerkweg en hij duurt ca. 2 uur. Uw gids is Hans Sagel, bij wie u zich ook van te voren (liefst) schriftelijk of telefonisch moet opgeven. Adres: Dr. A.R. van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, Tel: (0346)561457

Schaakleven in de vorige eeuw in Maarssen

In de nabije toekomst komt er een proefschrift uit over schaakleven in Nederland in de vorige eeuw. In Maarssen moet in de jaren 1870-1871 een schaakvereniging hebben bestaan. Wij kregen van de schaakclub in Maarssen de vraag of hierover bij de HKM iets bekend was.

Daarom de vraag aan onze lezers: Weet iemand iets of heeft iemand stukken? Graag een bericht aan de secretaris van de schaakclub, Bob Manten, Tel.563315.

Vijf eeuwen familieportretten in Slot Zuylen

Deze zomer wordt in Slot Zuylen een tentoonstelling gewijd aan de portretten in het slot, bijna tweehonderd in totaal. Daarbij zijn indrukwekkende portretten van de bewoners, maar ook miniaturen, tekeningen, geknipte silhouetten en oude foto's. Men krijgt, als men de tentoonstelling bezoekt, tevens een overzicht van de schilderkunst van de late middeleeuwen tot in deze eeuw. De tentoonstelling is van 30 juni tot en met 15 september 1996, dagelijks van 14.00 tot 17.00 uur; maandag en vrijdag gesloten.

Tegelijkertijd komt er een boekwerk uit van het volledige bezit aan portretten in het slot. Alle portretten worden beschreven en afgebeeld. De nieuwste informatie is daarbij verwerkt, recent werd er nog uitgebreid onderzoek naar verricht. De prijs bedraagt f 49.95. Informatie: Tel. 030-2440255. Zie ook ingesloten folder!

Verlicht Dorpsgezicht

In december '95 werd in Maarssen de Stichting Verlicht Dorpsgezicht opgericht. Het doel van deze stichting is om ca. 45.000 gulden bijeen te brengen waarvoor apparatuur gekocht kan worden om zowel de RK-kerk aan de Breedstraat als de NH-kerk aan de Kerkweg 's avonds te verlichten. Het bestuur van de HKM vindt dit een zeer goed idee en ondersteunt de plannen van de Stichting dan ook van harte! Twee belangrijke Maarssense monumenten worden dan als het ware ook tijdens de donkere uren in het zonnetje gezet en krijgen zo de extra aandacht die zij vanwege hun architectuur zeker verdienen. Ook voor bezoekers van Maarssen is het leuk wanneer er 's avonds wat meer te zien is van deze twee topmonumenten in ons dorp. Mocht ook u dit sympathieke plan financieel willen steunen, dan kunt u een bijdrage storten op Rabobankrekening nr. 380410605 of op Postbankrekening nr. 237178 t.n.v. Verlicht Dorpsgezicht Maarssen.

De heer Herman van Hal, mede initiatiefnemer, is gaarne bereid u over dit onderwerp nadere informatie te verschaffen. Zijn tel.nr. is (0346)561674.

Bibliotheek

De bibliotheek van de HKM is alleen na telefonische afspraak geopend. Voor woensdagmiddag kan men zich in verbinding stellen met mevr. Broeksma, tel. 560984, voor de avonden kunt u contact opnemen met mevr. Schieveen, tel. 573929 of mevr. De Ruiter, tel. 563599.

Kring Kroniek

22-02-1995 Algemene ledenvergadering Lezing over 'De Trouwe Waghter'

De algemene ledenvergadering verliep soepel. Het jaarverslag van de secretaris gaf ons nog even een terugblik op een goed jaar in de historie van onze Kring. We richtten ons verder in op Silversteijn en raakten geheel gewend aan ons nieuwe onderkomen. We maakten een bijzonder leuke excursie naar Weesp. Er waren een aantal zeer boeiende lezingen, die goed werden bezocht door onze leden. Het heffen van f 2,50 entree voor niet-leden bij deze lezingen is een succes. Het verhogen van de contributie heeft gelukkig geen catastrofale gevolgen gehad, gezien het stabiel blijven van het ledental.

De financiële situatie en de begroting zien er ook goed uit, zodat we dit jaar de contributie niet hoeven te verhogen. In de kascommissie zijn voor het verenigingsjaar 1996 verkozen de heren Ter Laan en Driehuis. De heer Bos stelde zich beschikbaar als reservelid.

Statutair aftredende bestuursleden waren de heren H. Blaauw, B. de Ruiter en B.J. Visschedijk, die zich allen herkiesbaar stelden, wat dankbaar werd aanvaard.

Het periodiek is dit afgelopen jaar vier maal verschenen. De redactie is erg blij met de tips en suggesties van de leden en hoopt dat dit zo zal voortduren.

De werkgroep 'Kranten' is omgedoopt in de werkgroep ARCHIEF, een veel betere, meer passende benaming voor het vele werk dat deze mensen verrichten. Hiervan kunt u zichzelf vergewissen in onze bibliotheek, waarvoor ook weer een nieuwe werkwijze m.b.t. de mogelijkheid tot uitleenen, in de

maak is.

De werkgroep Archeologie is druk bezig de mogelijkheden te onderzoeken voor het uitgeven van een boek over hun bevindingen van de opgravingen rond Endelhoven.

Na de pauze volgde er een gezellige lezing van de heer Verbiest over zijn geliefd weekendverblijf 'De Trouwe Waghter' te Tienhoven. Naar aanleiding van deze lezing vindt u verderop in dit blad een stukje, dat in samenwerking met de familie Verbiest, speciaal voor deze gelegenheid werd geschreven voor mensen, die de lezing met dia's hebben gemist.

Kaatsbaan

Het wil nog niet zo snel lukken met het inventariseren van de Kaatsbaan. Maar als aanvulling op onze pogingen het een en ander in beeld te brengen, ontvingen wij van de heer Schaap een paar herinneringen uit de oorlogstijd en vlak daarna, die wij u niet wilden onthouden. Misschien brengt dit ook anderen op het idee hun impressies aan het papier toe te vertrouwen.

Wie weet nog waar Chiel de Boer woonde ?

In verband met de medewerking, die wij als HKM verlenen aan het te verschijnen boekje 'Vechtbio-graphieën', willen wij u het volgende vragen : Zijn er nog mensen die weten waar de tandarts/cabaretier Chiel de Boer heeft gewoond in Maarssen.

Hij vestigde zich in 1923 als tandarts in ons dorp en hield praktijk op een woonschuit, maar of hij daar ook woonde is onbekend. Hij trad op rond 1930 in zijn eigen theatterje 'De Stal' dat ook in Maarssen was gevestigd. Later heeft hij ingewoond bij de familie Schreuder en uiteindelijk is hij met de dochter des huizes, Elmi, getrouwd. Als u iets weet over Chiel de Boer m.b.t. Maarssen zouden wij dit graag van u horen. Neemt u dan even contact op met onze voorzitter Hans Sagel, tel. 561457, of met de redactie van het Periodiek, tel. 565471.

Bibliotheek : Nieuwe aanwinsten

De Eemlandtsche leege landen.

Ontginningen rond de mond van de Eem in de 12e en 13e eeuw.

Bovengenoemd boek is een nieuw deel in de Stichtse Historische Reeks, verschenen bij Uitgeverij Het Spectrum te Utrecht.

Het boek is geschreven door C. Dekker en M. Mijnsen-Dutilh.

Eemland heeft in het Sticht altijd een aparte plaats ingenomen. Voor het einde van de 12e eeuw is er geen enkele vermelding van dit gebied, maar in de 13e eeuw vormde het al een apart district, met een eigen bisschoppelijke vertegenwoordiger, de schout van Amersfoort en Eemland. Er moeten zich dus in zeer korte tijd enorme veranderingen hebben voorgedaan.

Door een combinatie van kennis van de beide schrijvers, Mevrouw Drs. Mijnsen archivaris van het waterschap De Gelderse Vallei en Dr. Dekker, oud rijksarchivaris te Utrecht, wordt nu een helder licht geworpen op de zolang onbekend gebleven ontstaansgeschiedenis van Eemland.

Het boek is voorzien van veel illustraties, waaronder prachtige eigentijdse kleurenfoto's van objecten in het gebied en luchtfoto's van voor 1940.

De levensloop van de Utrechtse bevolking in de 19e eeuw.

Van Uitgeverij Van Gorcum ontvingen wij een present-exemplaar van dit interessante boek, dat werd vervaardigd onder redactie van Kees Mandemakers en Onno Boonstra.

De auteurs brengen in dit boekje, aan de hand van geboorte-, huwelijks-, en overlijdensakten, bevolkingsregisters en persoonsregistraties, het demografisch gedrag, de beroepschiarrière en het verhuispatroon van personen in de provincie Utrecht in kaart. Het is nu voor het eerst mogelijk dankzij de Historische Steekproef Nederlandse Bevolking (HSN), dat de levensloop van mensen, die leefden in de periode 1812-1922 wordt gereconstrueerd.

Utrechtse biografieën, deel I en II.

Gezamenlijke uitgevers zijn Booms, Broese Kemink en Spou. Dit project van het Gemeentelijk Ar-

chiefdienst Utrecht en de Vereniging Oud Utrecht is zeer geslaagd. Inmiddels zijn nu twee deeltjes verschenen en wegens groot succes komt er binnenkort nog een derde deel uit.

Ieder boekje bevat tussen de dertig en veertig biografieën van bekende en onbekende Utrechters door de eeuwen heen. Geschreven door een groot aantal auteurs, die hiervoor werden aangezocht in verband met hun kennis of affiniteit met een bepaalde persoon.

N.B. Er wordt inmiddels hard gewerkt aan het samenstellen van een deeltje 'Vechtstreekbiografieën', waaraan ook de HKM deelneemt.

Utrecht, historisch hart van Nederland.

Dit prachtige fotoboek met foto's van Machiel de Vos en teksten van Jasper Enkelaar is een aanwinst voor onze bibliotheek, gezien ook de ruime voorraad fotoboeken, die al aanwezig is en waarop dit exemplaar heel goed aansluit.

Een fotoboek, dat fotogenieke plekken uit de hele provincie Utrecht op zijn voordeligst laat zien. Het boek begint met foto's van de Vechtplassen, het ons zo zeer vertrouwde gebied, daarna volgt het zuidelijk westen, dan de Hollandse IJssel en de Lopiker Waard, vervolgens de stad Utrecht en dan Kromme Rijn en Lek en tot besluit de Utrechtse Heuvelrug. De tekst is zowel in het Nederlands als het Engels gedrukt. Ieder deel van de Provincie wordt kort ingeleid en verder zijn er alleen teksten behorend bij de foto's.

Gezien het grote aantal 'Nieuwe aanwinsten' komt deze keer 'Boeken van de Plank' te vervallen.

Al onze boeken kunt u gratis lenen, als u lid bent van de Historische Kring. Anders betaalt u een statiegeld van f 25,- per boek.

Van de redactie

1. Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
2. De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.
3. U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren voor 15 juni 1996.

Een praatje bij een plaatje

Een oude prentbriefkaart is voor de verzamelaar een kostbaar bezit. Een oude prentbriefkaart, die beschreven en per post verzonden is geweest, is een kostbaarder bezit. Nog kostbaarder wordt de kaart als de afzender op de voorkant de datum van verzending vermeldt en ook nog beschrijft wat er op de kaart te zien is.

Dit deed de afzender van deze kaart van de Breedstraat.

De achterzijde van de kaart is geheel bestemd voor het adres. De geadresseerde is :

De jongeheer P. te Winkel
Prinsengracht 377
Amsterdam.

De kaart is gefrankeerd met een postzegel van 2½ cent en gestempeld te Maarssen, 19 juli 00, 11-12 V. Ook het kantoor van aankomst stempelde de kaart: Amsterdam 19 juli 00 7-8 N.

's Morgens tussen 11 en 12 uur gepost in Maarssen en tussen 7 en 8 uur 's avonds aangekomen in Amsterdam. Op de voorkant staat de datum : 18 juli 1900.

Op het witte strookje aan de rechterkant, bestemd voor mededelingen, schrijft de afzender : W. P. 'Hier ziet gij de dameskost en dagschool, de gemeenteschool en daarnaast het gemeentehuis, hier vlak over is de Jongeheerenschool. P. Nog bedankt voor de gezellige avondurtjes. M: E : G:.'

De beschrijving van de afzender behoeft nog wel enige toelichting. De foto is van de bekende Amster-

damse fotograaf Jacob Olie, die leefde van 1834 - 1905 en die ook in de Vechtstreek fotografeerde. 1), 2).

De kaart is uitgegeven door uitgever H.M. Heek te Maarssen. Geheel rechts is nog net zichtbaar de timmermanswerkplaats van Adriaan Dolman. In 1906 wordt dit huis afgebroken en komt hier de winkel van Reith, nu is er de supermarkt Dirkson. Het witte huis was de dames dag- en kostschool. In mijn jeugd woonde daar het gezin van het hoofd van de openbare school, de heer Wolthuis. Daarna het gezin van het schoolhoofd Kouwe. Sinds 1948 is kapsalon Agterberg daar gevestigd. Dit was het eerste huis in Maarssen dat voorzien werd van elektriciteit. De heer Wolf, die op Bolestein woonde, had in de stal een batterij. In september 1898 richtte hij aan B en W van Maarssen het verzoek om een tijdelijke geleiding te mogen spannen vanaf Bolestein tot de dameskostschool. Het college gaf toestemming en zo had Maarssen al in 1898 een huis voorzien van elektrisch licht. In de stad Utrecht zou dat pas in 1906 gebeuren. 3). Even voorbij het huis ziet u de lichtpaal met zijn porceleinen potjes staan. De foto voor de kaart is dus na september 1898 genomen. Gasverlichting was er overigens al in 1866 in Maarssen. 4).

Wat betreft het volgende huis maakt de afzender een fout. Van 1827 tot 1869 was de bovenverdieping van deze twee huizen de gemeenteschool. Het rechter was tot 1869 gemeentehuis, het linker was de woning van het hoofd van de gemeenteschool. 5).

In 1900 woonde in het rechter huis de enige politiemans van Maarssen, Feddema. Bij de voordeur was een lantaarn, die van de avond tot de morgen brandde. In het bovenlicht van de voordeur stond 'POLITIE'. In het linker huis woonde toen J. Bolman, hoofd van de Openbare school. Op de bovenverdieping waren drie of vier lokalen gevestigd, die in gebruik waren bij de avondschool. 6). Nu is het geheel schoenenmagazijn Telkamp.

In 1869 werd het laatste gebouw aan deze kant van de Breedstraat opgetrokken. De benedenverdieping werd met vier lokalen de gemeente school en de bovenverdieping werd gemeentehuis. In 1924 krijgt 'Huis ten Bosch' die functie. De bovenverdieping in de Breedstraat wordt dan in gebruik genomen door de avondtekenschool. Het gebouw is in 1984 afgebroken. Nu staat er een blok flatwoningen.

Verder schrijft de afzender M: E: G: 'Vlak over het gemeentehuis is de Jongheheerenschool'. De jonge-

herenschool was gevestigd in Vechtevoort, nu apotheek. De begroeing, te zien achter het rijtje bomen, is de tuin van Huis ter Meer. Helemaal links is nog net de gemeentepomp zichtbaar. In 1866 was de laatste cholera-epidemie en rapporteerde de 'Commissie ter Bevordering van Gezondheid' dat het Vechtwater ongeschikt was als drinkwater en de oorzaak was van heersende cholera-epidemie. 7). In 1868 schonk Jonkheer Huydecoper aan de gemeente Maarssen f 185,- 'Voor het daarstellen van twee pompen'. Een pomp kwam op de Achterstraat, nu Nassaustraat en de andere op de Breedstraat. Zij deden dienst totdat Maarssen in 1911 waterleiding kreeg. 8). Het aanzien van de Breedstraat is in de loop van honderd jaar erg veranderd. Pomp en bomen zijn verdwenen, er zijn winkelpanden gekomen in plaats van woonhuizen, maar de bovenpuien hebben weinig wijzigingen ondergaan, die behoren tot 'beschermd dorsgezicht'.

Wie M: E: G: was zal altijd wel een raadsel voor ons blijven, evenals de namen van de personen die de kaart zo aardig stofferen.

A.H. Hogenhout -Hofman

Bronnen:

1. D. Dekker, Periodiek HKM, 6e jaarg. no. 2, pag. 43
2. D. Dekker, Periodiek HKM, 10e jaarg. no. 2, pag. 28-30.
3. D. Dekker, Periodiek HKM, 9e jaarg. no. 3, pag. 65.
4. D. Dekker, Periodiek HKM, 10e jaarg. no. 3, pag. 47.
5. D. Dekker, Periodiek HKM, 9e jaarg. no. 4, pag. 85.
6. P.G.F. Reith, Maarssen rond 1900, pag. 16.
7. D. Dekker, Maarssen in oude ansichten, deel 2, pag. 85.
8. D. Dekker, Periodiek HKM, 8e jaarg. no. 1, pag. 18.

Het landgoed Ter Meer

deel 4

BESTEK EN VOORWAARDEN

waarnaar Burgemeester en Wethouders van Maarssen, in overleg met de Eigenaresse van „Het Huis ter Meer en Consorten” ten deze betrokken, zullen aanbesteden op Maandag 8 Juli 1901, des nam. 4½ ure, ter gemeentesecretarie te Maarssen:

HET LEGGEN EN MAKEN VAN EEN RIOOL MET DE NOODIGE ✱ ✱ ZINKPUTTEN AAN DEN KERKWEG TE MAARSSSEN, ✱ ✱

waarvan de aanwijzing in loco zal plaats hebben op Zaterdag bevorens, (6 Juli 1901, des namiddags 3 uur.)

Bovenstaande vondst in het archief van de gemeente Maarssen doet mij nog even weer teruggaan in de tijd en wel naar 1901.

Hoewel het Landgoed Ter Meer door brede wa-

tergangen was omzoomd, kwam, nu men nieuwe plannen tot ontwikkeling wil brengen, het belang van de waterhuishouding om de hoek kijken, zowel voor de bestaande als de nieuwe bebouwing.

Tot dan toe stroomde het oppervlaktewater van de straat via de bestaande watergangen in de Vecht en werd het waterpeil geregeld door middel van duikers *. Om het afwateren te bevorderen werd het wegdek, in de breedte, enigszins afgerond naar de zijkanalen. Bij gebrek aan een natuurlijke afvoer van het hemelwater, zoals bijvoorbeeld bij de Breedstraat, werd de oplossing gevonden in het metselen van een open goot. Vanaf de Vechtbrug werd tussen het voetpad en het hek langs de tuin van de Rooms-Katholieke kerk zo'n goot aangelegd. Deze passeerde ook de waterpomp voor algemeen gebruik, die zich daar bevond, dan langs het brandweershuisje om verder via een opvangput als ondergronds riool tussen het brandweershuisje en de normaalschool, uit te monden in de Vecht. Ook het tussen de beide gebouwen geplaatste urinoir werd op het riool aangesloten. Inmiddels is de eerder genoemde doorgang buiten gebruik en afgesloten met een deur, die men ook nu nog duidelijk kan zien. Door de aanleg van een hoofdriool in de Kerkweg (nu Raadhuisstraat) ontstond er enige vertraging in de bouw, maar de aanpak van het rioolstelsel was zeker zinvol, nu de sloot als natuurlijke afvoer moest verdwijnen. De afvoer van het hemelwater zou nu gaan via de zogenaamde straatkolken in de buizen onder de grond. Hier is weer eens van toepassing het gezegde 'regeren is vooruitzien' want later zullen ook de hoofdriolen van de Emmaweg en de Termeerweg op dit riool worden aangesloten.

Het onderhoud, het uitscheppen van kolken en putten en de afvoer van de modder per kruitwagen, betekende een volledige dagtaak voor de gemeente-werkman, Th. de Groot Sr. van de Termeerweg 3.

Ook de afvoeren van de bestaande bebouwing ten westen van de Raadhuisstraat kunnen nu op het hoofdriool worden aangesloten. Huize Richmond, met de aangebouwde kosterswoning (nu Kerweg nr.12) vormden hierop echter een uitzondering, deze panden maakten gebruik van de bestaande sloot tussen de Kerkweg en het weiland van de erven Huydecoper.

Bij de hoofdingang van het huis Ter Meer aan de Breedstraat verspringt de begrenzing tot tegen de zijgevel van het aangrenzende buiten 'Nieuw Vechtevoort'.

In het gemeentearchief wordt dit gedeelte van de grond van Ter Meer omschreven als de moestuin, waarvan de ligging op het zuid-oosten bijzonder gunstig is.

Een van de toenmalige bouwondernemers van ons dorp, de heer A. Pos, koopt dit stuk grond dan ook vanwege de goede ligging voor de bouw van een woonhuis met uitzicht op de Raadhuisstraat. Het woonhuis, dat bestemd is voor eigen bewoning past zeer goed bij de aangrenzende bebouwing, het front met links van de voordeur een lager gedeelte en rechts een hogere optrek met een sierlijk afgewerkte topgevel, is zeker een fraai en verzorgd pand. Een groot nadeel was echter dat het trottoir verschilde in hoogte met dat voor Nieuw Vechtevoort.(ansichtkaart 2). Menigeen is daar indertijd over gestruikeld.

Toen bouwondernemer Pos zijn oude pand aan de Breedstraat verliet, werd dat betrokken door deurwaarder W.A. van den Wijngaard. Nadien vestigde zich melkhandel A. van Hoven op deze plek en nog later ging de firma Mastenbroek, de eigenaar, tot sloop over. Er kwam een auto-showroom met daarboven twee woningen. Het pand is nu in gebruik als eethuis, Tante Lien.

Kaart nr. 1.

Kaart nr. 2.

Veel minder gelukkig was de ingreep in de pui van Nieuw Vechtevoort zelf. Er vestigde zich namelijk een kapper in dit monumentale pand, die de drie ramen uit de voorgevel liet slopen. Zij moesten plaatsmaken voor een winkelpui met de deur in het midden. Links naast de deur was op de strook van de markies gedrukt 'Heerenkapper' en rechts 'Parfumerie'. In de twintiger jaren vertrok kapper Drenth uit ons dorp en vestigde zich de firma Broere in het pand. Nu werden de opschriften veranderd in 'Lunchroom' en 'Bakkerij' (Kaart nr.1). Gelukkig dat het pand in later tijd weer zo bijzonder mooi in de oude staat is teruggebracht.

Op kaart nr.1, van ± 1938, kunt u het brandweer-

huisje en de bushalte in de Breedstraat nog goed zien. Op kaart nr.2 bevindt zich op deze plek al het pand van de Fa.Mastenbroek, dat tot op heden als garage/showroom in gebruik is.

(wordt vervolgd)

A.J. Mook sr.

- * In de beek werd op willekeurige afstand van de scheiding, vanaf de bodem een muurtje gemetseld even hoog als de bermen van de beek. In de muur blijft een opening van 15 cm bij 15 cm, waarvoor een ijzeren schuif wordt geplaatst, die men naar believen kan openen of sluiten om het water tegen te houden of te laten ontsnappen.

Een korte schets van het geslacht Van der Meer in Maarssen en Maarssenbroek tussen 1348-1575.

Leden van het geslacht Van der Meer zijn zowel heer van Maarssen als van Maarssebroek geweest. Emericus of Hemericus van der Meer zou in 1083/1086 het kasteel/slot in Maarssen hebben gebouwd, het latere Huis Ter Meer, in de zestiende eeuw Zuilenborg of Zuilenstein genoemd. Er bestaat grote onduidelijkheid over de herkomst van dit geslacht, wanneer het zich in Maarssen vestigde en wat de achtergronden zijn van hun verlies aan maatschappelijke positie in Maarssen.

Van Veldhuizen schreef in 1985 dat de eerste bewoners van wat later Ter Meer zou heten, afkomstig waren uit de heerlijkheid Meere of Ter Meer op het Zeeuwse Zuid-Beveland. Dit Zeeuwse De Meere werd in de kerkelijke registers Mara genoemd. Emericus van der Meer zou naast het kasteel de St. Pancratiuskerk hebben gebouwd. Deze voorganger van de huidige Nederlands Hervormde kerk staande aan de Kerkweg zou van rond 1150 dateren, met andere woorden zeventig jaar later dan de bouw van het kasteel.(1)

Tijdens zijn onderzoek naar de ontginningen in de Vechtsteek wees Buitelaar op de nauwe relaties tussen de families Van Abcoude/Van Gaasbeek en de Van Zuylen vanaf de 2e helft van de 13e eeuw. Hij vermoedde dat oorspronkelijk ook de tienden en rechtsmacht van Maarsseveen door de familie **Van Maarssen** waren bezeten, maar noodgewongen verkocht, net zoals dit met Tienhoven in 1243 was gebeurd. Aankoop door een Van Zuylen sloot hij niet uit. Eerder heb ik zelf gewezen op de Allemanstiend in het latere Nieuw-Maarsseveen en een Allemanstiend in Westbroek, de laatste tiend in het bezit van de Van Zuylen. De Van Loenersloots bezaten naast tiens en een deel van de tiend, de rechtsmacht in Maarssenbroek. Van enige betrokkenheid van de familie Van Maarssen met Maarssenbroek of relatie met de Van Loenersloots ontbreekt enig spoor, aldus Buitelaar. Toch zien we later Van der Meers beleend worden met Maarssenbroek, voorheen behorende aan ondermeer Splinter van Loenersloot en is wel degelijk sprake van familiebanden.

Buitelaar onderstreepte dat de ministerialenfamilie Van Maarssen een hoge positie op de maatschappelijke ladder bekleedde, in ieder geval in

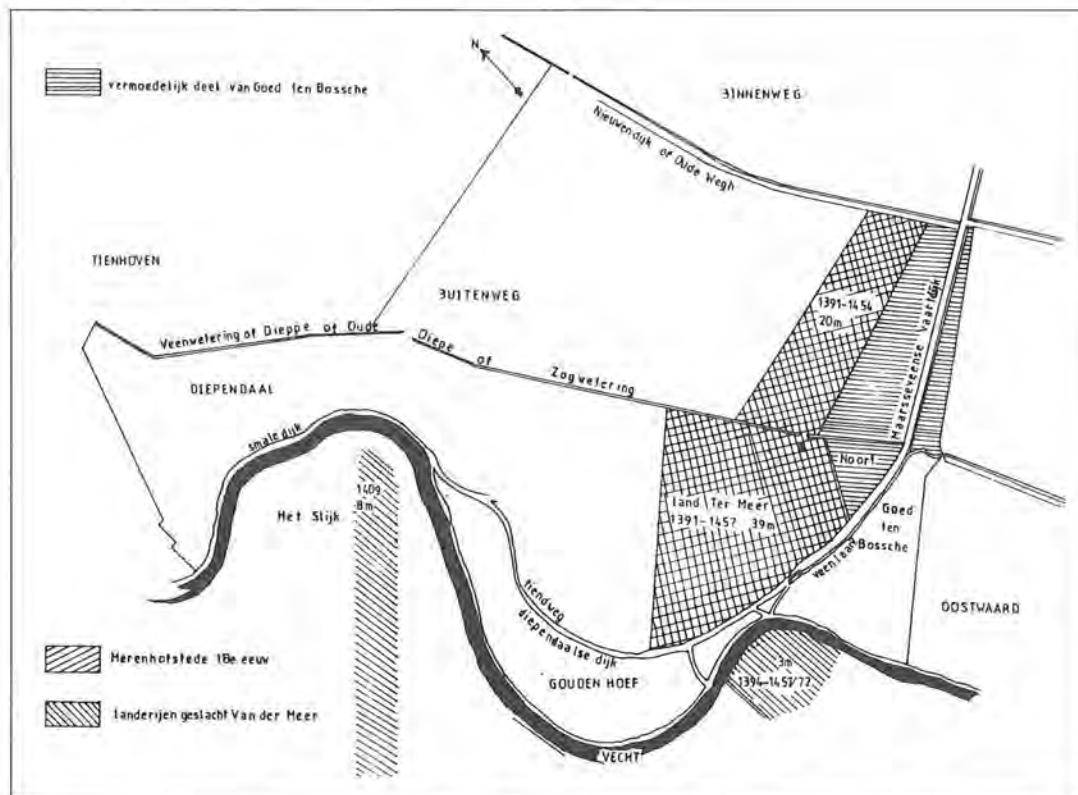
de 12e-13e eeuw. Een relatie tussen de Van Maarssens en het huis Ter Meer kan volgens hem niet worden bewezen; verder zijn ook de achtergronden van het waarom en hoe van het verloren gaan van de maatschappelijke positie van de Van Maarssens onbekend. De standsherkomst van de Van Meers is niet bekend, evenals de oorspronkelijke naam én eigenaar van wat bekend staat als huis Ter Meer, met andere woorden Buitelaar hecht geen waarde aan de opgevoerde Emericus van der Meer uit de 11e eeuw. Niet eerder dan in 1394 is een belening van het kasteel bekend.

Afgezien van de Emericus/Hemerikus van der Meer uit 1083 (de bouwer van het kasteel?) zit dus tussen de 12e en de 14e eeuw een gat van ruim honderd jaar voor wat betreft een Maarssens geslacht beleend met kasteel en tienden. In 1263 stierf de kanunnik Hendrik van Maarssen en in 1391 duikt Frederik van der Meer op. In 1400 bezaten zijn kinderen al een aanzienlijk grondbezit in Maarssen waaronder het zogenaamde land van Ter Meer.(2)

Maarssen

De eerste vermelding van het kasteel dateert, voor zover bekend, uit 1394. Bisschop Frederik van Blankenheim beleende toen op 5 februari Frederik van der Meer met het kasteel en drie morgen land en de tienden geheven over het oude land van Maarssen.(3) Toch was de familie dan al gezeteld in Maarssen!

In 1348 wordt een Gijsbert van der Meer vermeld, getrouwd met ene Leuwe. Deze Leuwe bezat een lijftocht gevestigd op een tiende in Maarssen, welke tiende later in het bezit van Frederik van der Meer kwam. Het was een leen van de hofste-

de van Amstel. Na de moord door een Van Amstel op de Hollandse graaf Floris V in 1296, kwam dit leenhof in grafelijk bezit. Op dat moment was Gerard Tasse van den Velde met een stuk land genaamd Op 't Velt leenman van Gijsbert van Amstel. In 1300 werd Amstel geschonken aan de Bisschop van Utrecht Gwijde van Henegouwen, broer van de Graaf van Holland. Bij een aantal lenen is er inderdaad sprake van geweest dat het leenhof aan Gwijde toekwam. Vanaf 1317 werden de goederen van Amstel echter geadministreerd door de Graaf van Holland en diens leenkamer.(4)

De Van der Meers bezaten meer lenen afkomstig van dit leenhof en zijn dus ook leenmannen van de Graaf van Holland geweest, naast leenmannen van de bisschoppen van Utrecht. Hetzelfde geldt ook voor de Van IJsselsteins, bezitters van het goed Ten Bosch (1383-1389 nl. 2 morgen genaamd Oord, het latere Noord?) en Van [der] Slijks. De Van [der] Slijks waren geen onbekenden voor de Van der Meers, in een aantal gevallen zijn beide families betrokken in grondtransacties. Bijvoorbeeld in 1396 tussen Frederik van

der Meer en Hendrik van [der] Slijk en in 1400 tussen Frederik van der Meer en Gerard van [der] Slijk enerzijds en Hendrik van [der] Slijk anderzijds.

De Van Slijks waren ook (achter?) leenmannen van de Van Zuylens. Zo was Arnout van [der] Slijk in 1405 beleend met een leen van Dirk van Zuylen. Na de moord door Frederik van der Meer gepleegd in 1403 op Gillis van der Slijk kwam Jan van der Meer in 1409 in het bezit van 8 morgen gelegen in het Slijk en afkomstig van Splinter van der Slijk, toebehorende aan de Van Zuylens.(5) Willem van Abcoude had in 1400 Gillis van der Slijk beleend met de versterkte hofstede Het Slijk. Zijn zoon Splinter nam het leen niet over. We zien echter wel dat Jan van der Meer wordt beleend met 8 morgens gelegen op het Slijk!

Helaas wordt opnieuw niet duidelijk of het kasteel te Maarssen, in 1394 voor het eerst vermeld, al eerder bestond of wellicht oorspronkelijk een leen van de graven van Holland was. Wel opvallend is de vermelding in 1391 van 20 morgen gelegen in Maarssen in Maarssenveen tussen de

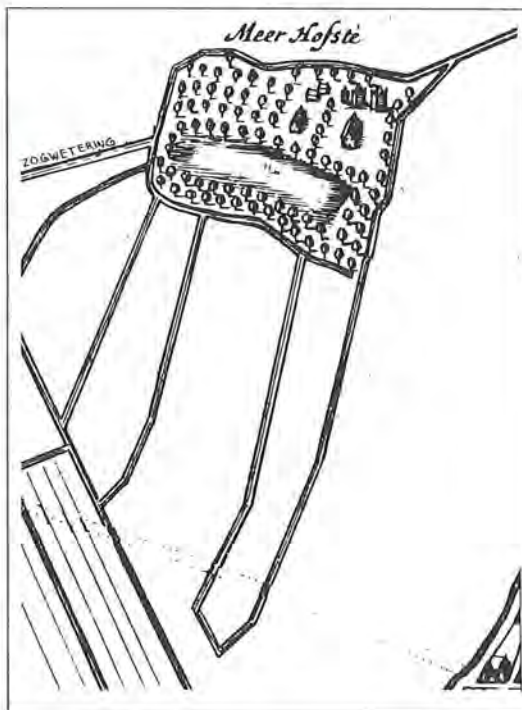
hofstede ter Meer tot de Oude Weg met boven geland heer Gijsbert van IJsselstein (het Goed Ten Bosch) (6). Er vanuitgaande dat met de Oude Weg de Herenweg wordt bedoeld, lagen deze morgens in Buitenweg tussen de Zogwetering en de Herenweg in. In de achttiende eeuw behoorde een stuk grond, groot ruim 18 morgen gelegen tussen Zogwetering en Herenweg, toe aan de Merenhofstede. Daarnaast lag een stuk grond toebehorende aan de bezitter van Huis ten Bosch. Er is dus in 1391 sprake van een hofstede ter Meer met een aansluitend stuk grond in bezit van Frederik van der Meer, terwijl vermoedelijk hetzelfde stuk later werd aangeduid als behorende tot de landerijen van de boerderij Merenhofstede. In Oud-Maarsseveen bezat Zweder van der Meer 1359-1392 8 morgens (via het recht van opstrek later uitgebreid tot 22 morgens), in 1633 bezat Jasper Hermansz van der Meer, eigenaar van de Merenhofstede hiervan een deel.

Voor of vlak na 1457 brachten de Van der Meers hun belangen c.q. invloed in Maarssen tot een minimum terug. Het morgengeld uit 1456 (geïnd vanaf 1459) gaf voor het land van Ter Meer geen eigenaar meer op, verder zien we dat Jan van der Meer een stuk grond van 28 morgen verkocht had aan Zweder van Zuylen. Vermoedelijk betreft het hier de Jan gehuwd met Mechteld van Utenham, wiens dochter Clemens gehuwd was met dezelfde Zweder van Zuylen. In 1548 bezaten de kinderen van Jan Jansz van der Meer nog 7 morgen land in Maarssen, gebruikt door Jan Willemsz. Vermoedelijk betreft het hier de latere buitenplaats Hertenveld. Deze opvatting wordt ondersteund doordat bij de grensbepaling van het leen Snaafburg in 1434 gesproken werd van boven Gijsbert van der Meer en beneden Hillegunst van der Meer.(7)

Maarssenbroek

Tussen 1409 en 1475 waren ook leden van de familie Van der Meer heer van Maarssenbroek. Voor hen was ondermeer Splinter van Loenersloot heer van Maarssenbroek geweest. Jan Jansz van der Meer werd in 1409 met Maarssenbroek beleend. In 1536 zegelde hij de verbandbrief van bisschop Rudolf van Diepholt. Hij was de zoon van Johan van der Meer, heer van Maarssen.

Jan van der Meer trouwde met Odilia van der Horst, dochter van Alfer en Elisabeth van Hoden-

pijl (Belia van Brakel). Alfer was een neef van Splinter van Nyenrode, heer van Bolestein. Deze Splinter koos de verliezende kant in het geschil tussen Jacoba van Beieren en de medestanders van Philips van Bourgondië, waaronder de Bisschop van Utrecht. In 1449 werd Splinter dan ook verbannen uit Utrecht. Dezelfde Splinter was overigens ook aangetrouwde familie van de Van der Meers. Zijn dochter Heilwig, getrouwd met Wouter Frederiksz Utenham, had als schoonzus Mechteld van Utenham.

Uit het huwelijk van Jan van der Meer en Odilia van der Horst werden drie kinderen geboren : Jan Jansz van der Meer, gehuwd met Mechteld van Utenham, Clemens van der Meer, gehuwd met Zweder van Zuylen en Maria van der Meer.

Opvallend is dus het aangaan van familiebanden met andere aanzienlijke Stichtse families, waaronder de Van Zuylen. Dit in tegenstelling tot wat Buitelaar schrijft. Volgens Wittert van Hoogland ging de met Mechteld van Utenham gehuwde Jan in 1488 op reis na zijn bezittingen aan de armen te hebben geschonken.(8) In 1501 kwam hij via zijn nicht Alyd van Zuylen in het bezit van haar aandeel in de Merenhofstede en acht morgen land in Maarssenbroek, vermoedelijk in ruil

Beperkte genealogie van het geslacht Van der Meer

Onderlinge familierelaties zijn niet altijd aantoonbaar, de jaartallen geven een indicatie in welke jaren de betrokkenen leefden. Met name bij Jan Jansz van der Meer blijft het onduidelijk of het aparte personen betreft of eenendezelfde.

Zweder van der Meer gehuwd met Remburg
<1359 - 1392

Gijsbrecht van der Meer gehuwd met Leuwe 1358

- I. Fredrik van der Meer <1390 - <5-4-1418 gehuwd met Elisabeth, dochter van Gijsbert van Loenersloot
kinderen:
Jan/Johan van der Meer, Johan Hendric? 1407-1449 zie II.
Fie(Fye) Frederiksdochter 1398-1400
Gijsbrecht(Ghizebrecht) 1400
Zweder 1400

- II. Jan van der Meer (<1407-<1449) gehuwd met Odilia van Horst, dochter van Alfer en Elisabeth van Hodenpijl (Belia van Brakel). Alfer was een neef van Splinter van Nyenrode, heer van Bolestein.
kinderen:
Jan Jansz van der Meer, zie III
Clemens/Clementia van der Meer, gehuwd met Zweder van Zuylen
Maria van der Meer.

Hildegunt/Hillegunt van der Meer 1414-1434

- III. Jan Jansz van der Meer (1414-1472), gehuwd met Mechteld van Utenham

- IV. Jan van der Meer <24-3-1439 gehuwd met Lijsbeth van Clarenborch <23-1-1450
kinderen:
Joost van der Meer zie V
Johan van der Meer Jansz
Jutte 1473

Herman van der Meer
1441-1449, secretaris van de stad Utrecht

Gijsbert van der Meer 1434

- V. Joost van der Meer, 1440 - 1457, ministeriaal van de Utrechtse bisschop, zoon van Johan (Jan) van der Meer

Jan van der Meer
kinderen:
Jan Jansz van der Meer volgens een stuk 1535 overleden
Gerrit Jansz van der Meer 1535-1550
Jannichen van der Meer 1559, was gehuwd met Jan Aelbertus
Jacob Jansz van der Meer 1559

de Jonge Jan Jansz van der Meer 1550-1557 (vader overleden 1557)

voor een rente. Deze Alyd was gehuwd met Johan van Haverde. Na het overlijden van Jans dochter Maria waren Alyd en Jenne van Zuylen in het bezit gekomen van 1/6 deel van de Merenhofstede.

Met de belening op 14 december 1475 van Gijsbert van Heusden met Maarsenbroek, kwam dus ook hier een einde aan de bestuurlijke invloed van de Van der Meers. Tijdens het onderzoek dat de werkgroep paleografie deed naar de bezittingen van de Duitse orde in Maarssen, zijn ondermeer eerdergenoemde acht morgens teruggevonden.¹ Na Jans dood betaalde zijn weduwe in 1535 nog eenmaal de pacht, groot 13 gouden guldens, waarna het land niet meer in de boekhouding van de orde vermeld werd. Verder bezat Jan samen met zijn broer Gerrit nog eens 6 morgen land. Jan Witte betwijfelde overigens de verwantschap met de Maarsense Van der Meers, daar dikwijls Van der Meeren werd geschreven. Wittert van Hoogland toont echter wel een familiërelatie aan. (9)

Bezittingen elders

De familie Van der Meer was niet alleen gegoed in Maarssen, ook bezat men landerijen en andere belangen elders in Utrecht. Als voorbeelden mogen genoemd worden 10 morgen in Kockengen (1556), een buitenwaard aan de Lek onder Vreeswijk (verkregen door Johan van der Meer in 1434 van zijn oom Steven van Loenresloet), een tiende onder Jutfaas (<1449, afkomstig van Elzebe van Loenresloet) en tienden in Schalkwijk, Zeist en Zweserenge! Ene Herman van der Meer was in 1449 secretaris van de stad Utrecht.

De Meerkkerkse familie Vermeer (10)

In zijn onderzoek naar de Meerkkerkse familie Vermeer veronderstelde Van Rooyen een relatie met de Maarsense familie Van der Meer. Ot Aerts Vermeer, gehuwd met Marrigje Gijsbertsdochter, zou hiervan afstammen. Zijn vader was de Leerdamse heemraad Aert Otten Vermeer. Verder was ook sprake van een mogelijke familiërelatie tussen een Jan Vermeer en de Aert Jans Vermeer in 1557 te Meerkkerk woonachtig. Op zich is dit niet zo interessant ware het niet, dat Van Rooyen in het Liber D van Aernout van Buchel (handschriftencollectie Rijksarchief Utrecht inv.nr.358-3) een verklaring uit 1534 van Jan Vermeer voor het gerecht van Tull en 't Waal

aantrof. Op dat moment is de te Vianen wonende Jan Vermeer 84 jaar oud, dus moet hij rond 1450 zijn geboren. Ten behoeve van Ernst Gijsbertsz van Nyenrode getuigde hij geboren in Maarssen te zijn en gedurende zijn jeugd aldaar woonachtig te zijn geweest. In zijn verklaring is voor Maarssen vooral de navolgende alinea interessant, met de zonen van Splinter Ottozoon van Nyenrode genaamd Jan en Gijsbert had hij *'...geconverseert, ommegeen ende dicwils dair gegeten ende gedroncken heeft, alleens of hij vrunde ende mage huijsgesinne geweest had...'* Van Rooyen veronderstelde dat deze Jan Vermeer, al dan niet via een bastaardlijn, afstamde van de Van der Meers.²

Ron van Maanen

Noten:

1. Veldhuizen, J. van. Een Eeuw Heilig Hart Parochie Maarssen 1885-1985. Maarssen, 1985.
2. Buitelaar, A.L.P. De Stichtse ministerialiteit en de ontginningen in de Utrechtse Vechtstreek. Verloren, Hilversum, 1993.
3. Maanen, R.H.C. van. "Een Curtis in middeleeuws Maarssen?" in: H.K.M. 21e jaargang no.3, september 1994, blz.44-48. Het op blz. 45 1e kolom 16e regel vermeldde jaartal 1396 moet zijn 1394.
4. Kort, J.C. 'Repertorium op de lenen van de Hofstede Amstel 1236-1650' in Ons Voorgeslacht, september 1988, blz. 355-406 en maart 1989, blz. 115 e.v..
5. Huisarchief Zuylen inv.nr. 198, leenregister 1408-1536.
6. In de late middeleeuwen had het woord hofstad de betekenis van een stuk grond met een gebouw hierop staande. Wanneer de opstal was verdwenen, wordt uitsluitend gesproken van hofstad met de aanvullende betekenis dat in een vroegere periode het erf een opstal had bezeten. Aangezien er steeds sprake is van de hofstede Ter Meer zou dit erop duiden dat de opstallen waren verdwenen, in 1459 is sprake van het land van Ter Meer. De 18e eeuwse kaart van Maarsseveen toont een Merenhofstede omringd door water, enigszins ovaal van vorm. Dit vertoont - enige - gelijkenis met zogenaamde begraven hofsteden, omringd door grachten van verschillende breedte. Dit waren hofsteden gesticht door vrije lieden en welgeborenen die voor het land een erfpacht verschuldigd waren aan de oorspronkelijke grondheer maar het land in allodiaal (eigen) bezit hadden. Deze hofste-

den vindt men dan ook terug in streken waar de ontginningen niet volgens het hofsysteem maar op particulier initiatief werden uitgevoerd. De Merenhofstede ligt aan de Zogwetering - de sloten rond erf en opstallen stonden in directe verbinding met de Zogwetering - een aanvaardbare theorie is dat de ontginning vanuit deze Zogwetering begonnen is. Een kaart uit 1660 toont dat de Zogwetering niet alleen een deel van het erf begrenste, maar op deze plaats zelfs een uitstulping vertoont, alsof hij er later omheen is gelegd.

Koek, C. 'Begraven hofsteden in het Maasmondgebied' in : Liber Castellorum. Hoekstra, T.J., Janssen, H.L. en Moerman, J.W.L.. De Walburg Pers, Zutphen, 1981.

7. Archief Financiële Instellingen inv.nr.1674, oud-schildgeldkohier, betaald werd f11:04:00 (Rijks-

archief Utrecht).

8. Wittert van Hoogland, mr. E.B.F.F. Bijdragen tot de geschiedenis der Utrechtse Ridderhofsteden en Heerlijkheden.'s-Gravenhage, 1912, 2e deel.
9. Witte, J. 'De Duitse Orde(2)' in: H.K.M. 11e jaargang no.3, januari 1985, blz.56-60.
10. Rooyen, F.J. van. 'De Familie Vermeer te Meerk' en 'Vermeer-Van der Meer' in Ons Voorgeslacht 1986, blz.436-439 en 443-444.
1. J.Witte, 'Duitse Orde (2)' in HKM 11e jaargang no.3, januari 1985, blz.56-60.
2. F.J. van Rooyen, 'De Familie Vermeer te Meerk' en 'Vermeer-Van der Meer' in Ons Voorgeslacht 1986, blz.436-439 en 443-444.

Sneeuwruimen

In de winter van 1942 werd het eerste deel van de Kaatsbaan, vanaf de brug tot aan de bocht, met vereende krachten, sneeuwvrij gemaakt. Er was een flink pak sneeuw gevallen, dat de begaanbaarheid van de weg bemoeilijkte.

Van wie het initiatief kwam weet ik niet, maar op een dag zijn we massaal gaan sneeuwruimen. Alle buurtbewoners deden mee. Scheppen en spaden kwamen voor den dag om de vastgelopen en vastgereden sneeuw los te maken. De vorst had er mede voor gezorgd, dat de sneeuwlaag goed vast zat aan het wegdek.

De losgewerkte sneeuw werd in groentekisten, die spontaan waren afgestaan door groentehandelaar P. van Kooten, afgevoerd naar de Vecht. Met een touw door het handvat van de kist werd deze over de sneeuw getrokken.

Deze gebeurtenis heeft bij mij een goede en leuke indruk achtergelaten van een tijd waarin wij elkaar in vele opzichten, hard nodig hadden.

Visverkoop in 1945

Het mag bekend verondersteld worden dat in de periode 1940-1945 langzamerhand alles, waaronder ook levensmiddelen, alleen nog maar verkrijgbaar was op de bon. Dit bonnenstelsel werd in het leven geroepen om de beschikbare middelen per hoofd van de bevolking zo eerlijk mogelijk te verdelen. Ook na de oorlog is dit bonnenstelsel, om deze reden, nog enkele jaren gehandhaafd.

Toen in juni-juli '45 de visaanvoer weer wat vlotter verliep, kregen de vishandelaren enorme partijen vis te verkopen. De hoeveelheid was gebaseerd op het inwonertal. Ook deze vis werd op de bon verkocht en al at men nooit vis, het was eten en het werd gekocht. De aanvoer kwam per dag en op was op.

Op zo'n grote aanvoer was de vishandel van mijn vader niet berekend, wat ruimte, noch wat personeel betrof. Voor de verkoop heeft hij toen gebruik kunnen maken van de zeer grote garage behorend bij nummer 50 aan de Raadhuisstraat. Op de winkel in de Kaatsbaan werd naar het nieuwe verkoop-punt verwezen. Personeel kwam ook spontaan. Vele winkeliers van de Kaatsbaan hebben zich toen ingezet om de vis iedere dag aan de man te brengen. Een eenmanszaak was opeens een winkelbedrijf met twintig man personeel geworden. Zo zagen we de drogist verse paling afwegen en de manufac-

De moeder van de heer Schaap met haar zuster en diens dochter voor de zaak op de Kaatsbaan.

turier haring inpakken. Hun bedrijven waren nog amper van verkoopartikelen voorzien. Uit sommige gezinnen waren wel drie tot vier personen behulpzaam.

Klanten waren er genoeg. Honderden stonden te wachten aan de weg voor de garage. Men stond in een rij tot aan de Kerkweg. Steeds werd een aantal binnengelaten in de garage, om zo een grote chaos te voorkomen. Gelukkig konden door deze gezamenlijke inzet, zo kort na de oorlog, veel mensen gezond eten en een beetje aansterken, na de hongerwinter.

K. Schaap

Kunst en Strijd

Meer dan 65 jaar op het toneel in Maarssen

Eerder plaatsten we al eens een serie artikelen van de heer Nardus Heus, over het ontstaan en de ontwikkeling van ROKA-TOMA, de R.K. toneelvereniging in Maarssen, die nu bekend is onder de naam Maarssen '32.

Er is echter nog een oudere toneelvereniging in ons dorp, die nu nog bestaat, Kunst en Strijd. Ooit begonnen onder socialistische signatuur en opgericht in 1929.

Bij het doornemen van allerlei oude stukken bleek dat Maarssen toen een heel klein dorp was, want we vinden zowel bij ROKA-TOMA als bij Kunst en Strijd soms dezelfde regisseur, Th. van Schaik en lange tijd dezelfde grimeur, de heer Wim Diemel. Bij dergelijke zaken werd kennelijk iets minder aan de verschillende zuilen gehecht.

Het eigenlijke ontstaan van Kunst en Strijd is terug te voeren tot begin jaren twintig. Toen de UT, Ulbe Twijnstra's Oliefabrieken, zich in 1921 in Maarssen vestigde, kwam een groot deel van het personeel mee uit het 'hoge noorden'. Veel van deze mensen, die zich vestigden in de woningen, die speciaal voor hen waren gebouwd in de Friezenstraat, waren in hun vroegere woonplaats niet alleen lid geweest van een zangvereniging, maar ook van de S.D.A.P. de partij van Pieter Jelles Troelstra. Vandaar de duidelijke rode signatuur van de vereniging. In Maarssen wilden de Friezen ook graag zingen. De zangvereniging 'De Stern des Volks' werd opgericht. Van het begin af aan waren er zo'n twintig leden, Friezen en andere Maarssenaars, die allen sympatiseerden met het socialisme en bij de UT werkzaam waren. Zoals Hein Heespelink, die jarenlang, tot ver na de tweede wereldoorlog een stuwende kracht is geweest bij K & S.

Om hun leden tijdens uitvoeringen nog iets anders dan alleen zang voor te zetten, vroegen zij toneelvereniging 'De Blauwe Vaan' uit Utrecht, de avonden met een toneelstuk op te fleuren. Deze formule had veel succes. Zo zelfs, dat het zangkoor in de loop der jaren zelf veranderde in een toneelvereniging.

Op 17 november 1929 werd dan ook uit De Stern de toneelvereniging Kunst en Strijd geboren. De toneelstukken werden, evenals voorheen de zangstukken, ingestudeerd onder leiding van de heer Wildeman, die van dirigent in regisseur veranderde.

De repetities werden gehouden boven café Kouffeld (nu Ome Klaas) aan de Langegracht, waar ook de uitvoeringen in die begin periode plaatsvonden. Als de huur voor het zaaltje bij Kouffeld niet meer in kas was, werd er gerepeteerd in de vetfabriek, verderop aan de Vecht gelegen, richting Utrecht. Nu staan daar de eerste huizen van Zandweg Oostwaard.

De rekwisieten werden bijeengebracht door de spelers zelf. Soms had men zelfs geen stoel meer in huis en ook brak er wel eens een stuk van iemand's zondagse servies in het vuur van het spel. Nadat het zaaltje van Kouffeld te klein was geworden om de vele belangstellenden te herbergen werden er uitvoeringen gegeven in de zaal van Concordia, nu een onderdeel van 'De Prins te Paard'. Vanaf 1939 werd in 'Hôtel de Harmonie' opgetreden. Uitgevoerd werd toen 'Schakels' van Herman Heijermans, ter ere van het tienjarig bestaan. De aankondiging vermeldt

niet alleen het stuk en de plaats van handeling, maar ook de entreprijzen, 35 cent per persoon en voor militairen 20 cent.

Op 31 maart 1940 werd nog 'De Gebroeders Kalloen' van Gerard Nielen op het repertoire genomen en dan is het afgelopen. Tijdens de oorlogsjaren wordt er niet gespeeld. Heespelink verbrandde de ledenlijsten van vakbond en K & S, voordat hij door de Duitsers te werk werd gesteld in Duitsland.

Voor de oorlog werd er door de leden van Kunst en Strijd ook wel eens een uitstapje gemaakt. Alleen als er genoeg geld in kas was en iedereen zelf proviand meenam, was zoiets mogelijk. Zo ging het een keer naar de 'Bedriegertjes' in Arnhem. Zulke tochtjes waren goed om de onderlinde band te verstevigen.

Na de bevrijding werd zo snel mogelijk de draad weer opgepakt. Onder regie van Theo van Schaik werd 'Een Huis Vol Herrie' van Stephen en Linton op de planken gezet. Zo kort na de oorlog was er nog aan van alles gebrek, van overal kwam hout voor de decors en zelfs werd een partij jute-zakken op de kop getikt, die uitstekend van pas kwamen.

In 1947 werd 'Een (schoon)moeder uit duizenden' gebracht met o.a. Sander van Zwol en Wieke Woudstra. De regie was nu in handen van Dick Dekker, die zelf de rol van Christoffel Verbaak uitstekend vervulde. Onder zijn inspirerende regie en spel bloeide Kunst en Strijd weer op. Stukken als 'De Vlam' van L. Eggermont, 'De Vrek' van Molière en 'In de Wijze Kater' van Herman Heijermans, werden met verve gespeeld en kregen lovende kritieken.

Het 20-jarig bestaan in 1949 werd gevierd met de opvoering van 'De Vrek' met Dick Dekker in de hoofdrol. Een aardige anekdote, die hierover altijd weer verteld wordt is, dat de kin van Dick afzakte, tijdens de voorstelling. Hij liet zich hierdoor niet uit het veld slaan en verliet snel het toneel, onder het uitspreken van de woorden: 'Ik hoor een hond blaffen, ik ga even naar mijn geld kijken'. Kapper Diemel herstelde snel en vakkundig de schade.

Om wat vaker uitvoeringen te kunnen geven werd er deelgenomen aan toneelwedstrijden en trad men op voor bejaarden, personeelsverenigingen e.d. dat spekte ook de kas nog wat. Als je zolang bezig bent geweest met het instuderen van een stuk, geeft het veel voldoening het een paar keer meer te kunnen opvoeren. In 1951 won

'De Opgaande Zon' van Herman Heijermans. 21 november 1969.

Vnlr. Tinie v.d. Vliet, Riet van Geet, Riet Norbart, Piet Gentenaar, Hein Heespelink, Jan Kuiper, Sander van Zwol.

Kunst en Strijd met 'In de wijze kater', met Dick Dekker in de hoofdrol, een eerste prijs in een toneelcompetitie, die werd georganiseerd door de NATU (nu NCA). Nog een aantal jaren heeft Dick de regie gevoerd en meegespeeld. Er stonden regelmatig stukken van Heijermans en Molière op het repertoire, toneelschrijvers waar hij bijzonder op gesteld was. Toen ging de regie over in handen van Jan Groeneveld, die met K & S groot succes had in stukken als, 'Van ander ras' door A. d'Usseau en J.Gow, 'Mijn Zoons', van Arthur Miller, 'Zeemansvrouwen' van H.Bouber, enz., hij overleed echter al snel. Dan volgt in 1958 een eerste regie-poging van Jan Kuiper. Hij was al sinds 1945 een gewaardeerd lid van de vereniging en schrijft er zelf over: '...ben ik regisseur geworden. Niet vanwege mijn regie-capaciteiten, maar omdat ik een kar achter mijn auto had en omdat ik wat van timmeren wist.' Waarschijnlijk had hij nog wel meer in zijn mars, want hij is tot op heden de vaste regisseur van het gezelschap. Zijn eerste officiële regie was 'Als een Kwartel' van H. Bakker en E. Terlingen. Serieuus wordt het pas in het najaar van '59, als hij het

stuk 'Tien Wijze Dwazen' van Eline Verkade regisseert en zij ook zelf, vergezeld van haar man, de beroemde acteur Eduard Verkade, in de zaal zit. Jan heeft ook veel profijt gehad van de 'regie-lessen', die hij kreeg van Harry Bronk, een professioneel toneelspeler, die soms de troupe kwam versterken.

Intussen werd er nog steeds gerepeteerd in de Kegelbaan van de Harmonie. In 1964 kwam daar verandering in en kreeg Kunst en Strijd een eigen repetitieruimte aan de Stokmansteeg, nu het parkeerterrein van de Aldi. Het gebouwtje werd door Burgemeester de Ruiter geopend. In die tijd ontstond er een conflict binnen de vereniging en stapte een aantal leden eruit, die de toneelvereniging 'Voetlicht' oprichtten.

In 1985 kregen verschillende verenigingen de mogelijkheid een repetitieruimte te huren in de voormalige Kardinaal Alfrinkschool aan de Kuiperstraat en werd de 'Nassaustraat' (Stokmansteeg) afgebroken.

De uitvoeringen voor publiek vonden nog steeds in de Harmonie plaats. Daar was goede accomo-

datie, ook achter de coulissen. Helaas kwam hieraan een einde en moest men uitwijken naar de Wilgenplas. Hier ging het wat minder makkelijk. Er moest iedere keer een toneel worden opgebouwd, compleet met decors en gordijnen, geen eenvoudige klus. De eerste opvoering in 1975 was 'Gasten in eigen huis' van Dick van Maasland, onder regie van Jan Kuiper met o.a. Marcel v.d. Vlist, Sander van Zwol, Ger Tellegen en Tim v.d. Vliet. De kritiek in de krant was niet enthousiast over de repertoire keuze en niet over de akoestiek in de zaal, verder niets dan lof voor regisseur en spelers.

Een waar hoogtepunt in die jaren bij de Wilgenplas was 'Schakels' van Herman Heijermans. Er moest maar liefst vier keer van decor worden gewisseld. Buiten, achter de zaal was een grote verhuishwagen opgesteld, die gebruikt werd als kleedkamer en waar ook de grimeur zijn werk moest doen.

Bij alle activiteiten ging er door de jaren heen ook wel eens iets mis : - Iemand werd bewusteloos geslagen en deed, toen hij over de schouder genomen, het toneel werd afgedragen, zelf de deur naar de slaapkamer open - bij een voorstelling in het Trefpunt werden in de pauze de asbakken geleegd, tijdens het volgende bedrijf stond op eens het toneel vol rook - een barhoudster die inschonk zonder van de aanwezige fles en het glas

gebruik te maken, alsof het een mimestuk was. In 1979 werd er door K&S gefigureerd in een film van Bert Haanstra, 'Een pak slaag'. Een heel leuke ervaring voor een aantal spelers.

Eindelijk opende in 1982 een echt theater haar deuren in Maarssen. 't Zand werd geopend met het stuk 'Plaza Hotel' van Neil Simon door Kunst en Strijd, Voetlicht en Maarssen '32 gezamenlijk opgevoerd.

Op 15 april 1983 bracht Kunst en Strijd, in 't Zand, 'Eva Bonheur' van Heijermans op de planken, met Jan Kuiper als regisseur, ook hij is een groot bewonderaar van Herman Heijermans en een voorvechter van de socialistische signatuur van van zijn vereniging.

In 1984 volgt dan het 55-jarig bestaan, dat wordt gevierd met een rommelmarkt en een middeleeuws wagenspel, 'Hanneken Lekkerland' van Jan van den Berghe.

Ter ere van zestig jaar Kunst en Strijd wordt Pygmalion van Bernhard Shaw opgevoerd en in 1994, voor het 65-jarig bestaan 'Duif en Doffer' van Johan Elsensohn.

Marja Hatzmann

Dit artikel kon tot stand komen dankzij de enthousiaste medewerking van Tinie van der Vliet en Jan Kuiper, die beiden al vele jaren hun vereniging een warm hart toedragen.

De bouw van het gymnastiekgebouw aan de Gaslaan

Eind 1929, begin 1930 onstond er in Maarssen behoefte aan een gymnastieklokaal. Voordat men tot het bouwen kon overgaan, werden vele brieven geschreven aan diverse instanties om realisatie mogelijk te maken.

In oktober 1929 overwoog de gemeenteraad van Maarssen een gedeelte van de Gaslaan te kopen, gelegen tussen de Kerkweg en de Straatweg. Het betrof de sloten aan beide zijden van de laan, om na demping hiervan het Gaslaantje breder te maken.

De N.V. Gasfabriek Maarssen, de veehouder Kroon en de Vereniging tot Stichting en Instandhouding van een Christelijke School, samen de eigenaars van genoemde sloten, verkochten op 9 december 1929, ten overstaan van notaris L.G. James, de 450 m² sloot voor een totaalbedrag van f 1,50 !

Op 21 oktober schreef burgemeester Eggink een brief aan Rijksscholen toezicht Lager Onderwijs, afdeling Inspectie Breukelen, met het verzoek om informatie over de bouwregels ten aanzien van de bouw van een gymnastiekgebouw. Deze

instantie antwoordde op 7 november, dat de volgende regels van toepassing waren : Lokaalafmetingen circa 8 x 16 x 4,5 meter, een hardhouten vloer of kurklinoleum op beton. Voorts afzonderlijke kleedruimten voor jongens en meisjes,

- a. De bouw van het lokaal met bijbehorende werken
- b. Het glas- en schilderwerk

Voor het werk onder a. schreven de volgende aannemers in :

A. Slager	voor f 17.160,-
Gebr. Van Vredendaal en Schippers	voor f 19.861,-
J.M. Brinkhof	voor f 17.829,-
Stooker	voor f 18.475,-
A. Eglem	voor f 17.200,-
G. Mook	voor f 17.050,-

Voor het werk onder b. schreven in :

J. van Lent	voor f 989,24
Steegstra	voor f 1.297,50
A. Nieman	voor f 950,-
Siero	voor f 989,-
Telkamp	voor f 974,-
G. van Ede	voor f 999,-

Inschrijving van 7 augustus 1930.

benevens 'een toilet voorzien van tenminste één privaat en één waterplaats'. Een goed gedraïneerd buitenterrein werd eveneens aanbevolen, met de afmetingen van 40 x 75 meter. De inspecteur adviseerde de burgemeester zijn collega in Jutphaas te raadplegen, waar juist een gymnastieklokaal werd gebouwd.

Na intern overleg werd een half jaar later informatie in Jutphaas ingewonnen. De bouwkosten aldaar kwamen op f 11.975,- voor het gebouw en ruim f 900,- voor de inrichting.

Op 7 augustus 1930 zond de burgemeester een vertrouwelijke brief aan de Inspecteur van het Lager Onderwijs, Inspectie Breukelen, met de mededeling : 'Dat er goede hoop is om het daarheen te kunnen leiden dat het voornoemde project gerealiseerd zal worden'. Een week later kwam het antwoord : 'Dat er naar mijn mening geen bezwaar bestaat tegen de eventuele aankoop en bouw'. De in onze gemeente gevestigde Commissie van Toezicht op het Lager Onderwijs, met voorzitter C.E. Wolff, ontving op 7 oktober 1930 een brief van B en W, dat zij de gemeenteraad wilden voorstellen over te gaan tot de stichting van een gymnastieklokaal. Het was de bedoeling dat twee openbare en drie bijzondere scholen van het gymnastieklokaal gebruik zouden kunnen maken.

Een week later antwoordde de Commissie : 'Dat

dit zeer in het belang zal zijn voor het onderwijs'. Om een juiste voorlichting te kunnen geven, wordt een 'Technische Commissie' benoemd ter begeleiding van het project, bestaande uit de heren Jongerius, Eskes, Vis en De Nijs, die dit onderwerp nader zullen bestuderen.

Hieraan voorafgaand was reeds door Gedeputeerde Staten van Utrecht vrijstelling aan de scholen verleend : 'Tot het doen geven van onderricht in lichamelijke oefening, zulks op grond van de overweging, dat het bestaande lokaal in de school te klein is en de bestaande speelplaats bij de scholen niet geschikt is'.

Er werd uitgekeken naar een geschikt terrein, dat door zijn grootte en ligging in het centrum van het dorp, in aanmerking zou kunnen komen. In de boomgaard van de heer Kroon, gelegen tussen de Bolensteinsestraat en de Gaslaan, werd 4500 m² beschikbare grond gevonden. De heer Kroon ging accoord met een grondprijs van f 3,75 per m². Alle eerder aangeschreven en ingelichte commissies werden door de gemeente geïnformeerd over deze aankoop. Notaris James bekrachtigde op 28 november de transactie voor een bedrag van f 16.875,-. Bemiddelaar hierbij was de heer D. Faber, die hiervoor door de burgemeester schriftelijk werd bedankt.

Op het aangekochte terrein stond een schuur van 7.5 x 4 meter, die voor f 150,- van de heer

Het hoogste punt bereikt ! Vlag in top ! Arbeiders poseren op de achtergrond. Links : Eerste huis aan de Gaslaan van de Wed. Faber-Wilhelm, toen nummer 1, nu nummer 8. Daarnaast het huis van Van Tellingen, nu nummer 10.

Kroon werd overgenomen. Bouw- en woningtoezicht vond dit bedrag zeer billijk en na wat verbeteringen te hebben aangebracht, voor de somma van f 100,-, een prima aankoop.

De besturen van de Maarssense scholen werden op 8 april 1930 geïnformeerd : 'Over de stichting van dit gebouw'.

In de zomer van 1930 kreeg gemeentearchitect Van Beusekom, opdracht voorbereidingen te treffen tot aanbesteding van het project. De openbare aanbesteding vond op 7 augustus 'ten Gemeentehuize' plaats. Het was een gecombineerde inschrijving.

De gunning voor het werk onder a. werd in bespraak gehouden.

Per brief d.d. 13 augustus 1931 werd de inschrijvers meegedeeld, dat de aanbesteding niet werd gegund en dat het perceel op een gewijzigd bestek zou worden herbested.

Op deze nieuwe inschrijving reageerden op 28 augustus slechts drie aannemers : A.J. Eglem

voor f 16.970,-, G. Mook voor f 17.711,- en J. Brinkhof voor f 17.987,-. De laagste inschrijver, de firma a. Eglem werd de bouw gegund. De schilder A. Nieman mocht het glas- en schilderwerk uitvoeren. Het buitenterrein zou door de firma Copijn uit Groenekan met 150 m³ sintels, afkomstig van van de Electriche Centrale te Utrecht, in gereedheid worden gebracht.

Voor de oplevering werd al overlegd, 'hoe het onderwijs in lichamelijke oefening zal moeten worden ingericht' als het gebouw in gebruik kan worden genomen.

De Inspecteur van het Lichamelijk Onderwijs te Breukelen, de heer Gaasbeek, stelt B en W voor een causerie over lichamelijke opvoeding te houden om de scholen nader te informeren. In de bovenzaal van Café Kouffeld, aan de Lange-gracht, zou op 28 januari 1932 de causerie plaatsvinden en zou tevens overlegd worden over de invulling van het zaalgebruik.

Eindelijk was het zover, de officiële opening kon plaatsvinden en wel op 15 mei 1932, om 15.00

uur.

De volgende belangrijke personen werden bij deze opening verwacht :

- De Inspecteurs van Lichamelijke Opvoeding en Lager Onderwijs
- De gemeenteraadsleden van Maarssen en Maarsseveen
- De schoolbesturen en de hoofden van de scholen
- De heer Van Beusekom, gemeentearchitect
- De directie van de steenfabriek 'Vecht en Rijn'
- De Commissie van Toezicht op het Lager Onderwijs
- De heren A.J. van Schaik, D. Faber, L.G. James (notaris), de gebroeders Versteeg, electriciens, N. Zeedijk (gymnastiekleraar), H. Krabbendam (stoffeerder), A. Nieman (schil-

der), F. Eglen (aannemer) en P. Gasse (opzichter uit Vleuten).

Bij deze opening werd in het bijzonder opzichter Gasse, die dagelijks bij de bouw aanwezig was, door de Burgemeester met waarderende woorden bedankt voor zijn inzet. Door een 'misverstand' was de harde werker helaas niet bij de opening aanwezig, zoals bleek uit zijn brief van 18-5-1932 aan diezelfde Burgemeester.

C.W.P. Bloemendaal

Bron: Gemeente archief Maarssen

De Trouwe Waghter

Technische gegevens van de molen:

Type en functie: Wipwatermolen, poldermolen.

Ligging: Dwarsdijk 13 te Tienhoven

Bouwjaar: 1832

Landschappelijke waarde: Belangrijk doch verminderd door begroeiing in de nabijheid.

Eigenaar: Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

Bestemming: Bemaalde tot 1948 de Oostelijke Binnenpolder, sindsdien weekendwoning.

Constructie: Ondertoren. Fundering van baksteen, romp van hout met riet gedekt. Kap van hout met dak van gepotdekselde planken.

Wiekenkruis: IJzeren roeden, fabrikaat Derkx te Beegden. Oud Hollands opgehekt. Vlucht 21.20 meter.

Inrichting: Alleen bovenas met bovenwiel, verder geen gaande werken meer.

De molen komt voor het eerst in de archieven voor in 1831, toen Cornelis van Garderen voor de bovengrond van zijn tuin, waar 'dijk en watering' in werden gelegd, f 4,- ontving en J. Timmer en H. Manten naar Gorkum en Vianen trokken om een watermolen te kopen voor de nieuwe polder Tienhoven. Die aankoop ging niet door, want op 6 augustus 1832 werd de molen aanbesteed en in 1833 in gebruik genomen. Aannemer voor 'het maken der molen en beschutten volgens bestek' werd B. van Walderveen. In verband met de bouw van molen en schutten worden nog meer namen genoemd van o.a. C. Piek, G. Brouwer, Wed. G. van Oostveen, Wed. I.W. Slagt, A. Oudenes en Zonneberg. Voor de bouw werd een

som van f 4.100,- geleend van de heer Van Colen. Op 7-7-1833 werd de molen verzekerd voor f 5.200,-.

Om een indruk te krijgen van de hoogte van dit bedrag is het aardig te weten, dat voor grondwerk destijds f 0.70 per dag werd betaald.

De eerste molenaar was P. v.d. Brink. Hij werd in 1846 opgevolgd door Arie van Garderen, die voor het 'bemalen van de binnenpolder' werd aangenomen tegen een vergoeding van f 60,- per jaar.

Van een eerste grote reparatie is sprake in 1855: Nieuwe houten molenroeden. Hoger waren de kosten in 1875 en 1876 toen de kap, de ijzeren

molenas en schutten moesten worden gerestaureerd of vervangen, ook vond er toen een verdieping plaats van de molengang.

In 1910 werden ijzeren roeden aangebracht met een lengte van 20,75 meter. De kosten werden in 1937 zo hoog voor het waterschap De Oostelijke Binnenpolder, dat men overwoog een electrisch gemaal aan te schaffen ter vervanging van de meer dan honderd jaar oude molen. De heer Van den Hoorn, burgemeester van Tienhoven, heeft toen een actie tot behoud van de molen op touw gezet. Het resultaat was dat de molen bleef functioneren en het gemaal werd afbesteld. Molenaar was toen Arie van Garderen, de laatste, die het beroep van molenaar uitoefende op de Trouwe Waghter.

Tijdens de oorlog 40-45 hebben Arie en zijn zoon, met behulp van een bepaalde stand van de wieken, afwijkend van de gangbare 'molentaal', vele onderduikers kunnen waarschuwen. Hieraan dankt de molen zijn huidige naam de Trouwe Waghter.

In september 1947 blijkt dat de roeden in de kop van de as zo slecht zijn, dat het draaien onverantwoord is geworden. In oktober van dat jaar besluit het Waterschapsbestuur tot aankoop van een ijzeren poldermolentje en tot sloop van de Trouwe Waghter.

De beslissing wordt als volgt gemotiveerd: 'De molen mag een karakteristiek object zijn, doch instandhouding eist i.v.m. het doel waarvoor het is gesticht te hoge uitgaven voor de ingelanden. Voor veel van hen reeds jaren een ergernis waarvan nu een einde komt'.

In overleg met Monumentenzorg, Stichting De Hollandse Molen, Gedeputeerde Staten van Utrecht en de waarnemend burgemeester van Tienhoven, Jhr. J. Huydecoper van Maarsseveen, werd uiteindelijk in 1950 besloten de molen niet te slopen, maar deze met erf en grond te verkopen, echter zonder schutsluis. Met beding - dat op straffe van teruggave aan het Waterschap - de molen zo spoedig mogelijk moest worden hersteld en in goede staat moest worden onderhouden, al behoeft hij niet meer te werken.

De koper werd Notaris Ter Horst uit Utrecht, voor het symbolische bedrag van f 1,-. Hoewel dit bedrag niet in overeenstemming was met de sloopwaarde, waren de ingelanden van mening dat men 'dit verlies moest beschouwen als een bijdrage van het Waterschap in de kosten tot het behoud' van deze wipwatermolen. De notaris liet

de restauratie onmiddellijk beginnen en in 1951 was de Trouwe Waghter weer draaivaardig en kon dienen als weekendverblijf.

Bijna betekende dit weer kunnen draaien de ondergang van de molen, want in de Ramnacht van 1 februari 1953 ging de molen door de vang en zou beslist zijn afgebrand, als molenaar Arie van Garderen, Bertus de Graaf en de Vrijwillige Brandweer niet zo kordaat waren opgetreden.

In 1960 schonk Notaris Ter Horst de molen aan de Vereniging Natuurmonumenten. Hij hield zelf nog het gebruiksrecht tot 1965. Op 23 maart 1965 gaf Natuurmonumenten de molen in huur en beheer aan de familie Verbiest uit Amsterdam.

De molen had lange tijd stilgestaan. Het bleek dat het 'kruien' onmogelijk was geworden en dat ook draaien gevaarlijk zou zijn. Een ingrijpende restauratie was noodzakelijk, die in 1970 ter hand werd genomen. In datzelfde jaar, op 17 oktober vond de feestelijke opening plaats, in bijzijn van o.a. Notaris Ter Horst en met medewerking van de Tienhovense muziekvereniging Soli Deo Gloria. De molen kon nu weer veilig draaien. Sindsdien heeft de molen, verlicht en/of versierd nog menig nationaal feest meegevierd, waarbij Soli Deo Gloria ook nooit ontbrak.

Het beeld van de wipwatermolen is onverbreekelijk verbonden met de schutsluis, waarvan de oorspronkelijke functie steeds minder noodzakelijk werd en die bovendien 'verval van krachten' begon te vertonen. Hoe moest dit nu weer worden opgelost, zodat deze twee-eenheid bewaard zou kunnen blijven. Na een lange periode van onderhandelen, komt ten slotte op 8 augustus 1980 de sluis ook in het bezit van Natuurmonumenten. Er werd tot restauratie overgegaan. Op 4 september 1982 kon het complex 'molen met houten schutsluis' feestelijk worden geopend.

Op 4 mei 1985 kreeg de molen ter herinnering aan zijn rol in de oorlog een koperen gedenkplaat met de volgende tekst van oud-schoolmeester Klap.

1940-1945

Ons volk in angst en rouw

De molen gaf een teken

Aan wie aan vrijheid trouw

zich niet liet breken

4 mei 1985 C.P. Klap

Op de achterzijde van deze ansichtkaart staat vermeld : Middenstandstentoonstelling 1909, stand : zaal 30.

De onthulling geschiedde door wethouder mevrouw Van Zelst van Maarssen, waarna boten vol kinderen met ballonnen door de sluis voeren en natuurlijk was ook Soli Deo Gloria van de partij. Sindsdien wordt de jaarlijkse dodenherdenking, op 4 mei in Tienhoven, bij de Trouwe Waghter gehouden.

De molen en de sluis staan gelukkig op de monumentenlijst. Het is te hopen dat dit zo zal blij-

ven, zodat beide nog lang een vertrouwd beeld zullen zijn aan de horizon van Tienhoven.

Dit verhaal is tot stand gekomen met medewerking van de familie Verbiest, naar aanleiding van de lezing over De Trouwe Waghter op 22 februari j.l. voor de HKM.

Marja Hatzmann

Nogmaals station Maarssen

In het vorige periodiek wijdden we enige woorden aan het station Maarssen van de Nederlandse Spoorwegen omdat een afbeelding van dit station in Maarssenbroek het omslag siert van ons Periodiek, uitgave 1996. Na het uitkomen van het blad in februari kwam er al snel een attente reactie van ons lid de heer G.A. Russer in Maarssen. De heer Russer, iemand die heel veel over de spoorweghistorie weet en daar ook een aantal keren over heeft gepubliceerd, was zo aardig ons uit zijn eigen collectie een prachtige foto van het oude station Maarssen op te sturen, die ruim zestig jaar geleden is gemaakt. Op deze foto zien we links van de spoorbaan, waar toen nog uitsluitend stoomtreinen reden, een stukje van de Maarssenbroekse weilanden.

De heer Russer schreef ons bij de foto, "Station Maarssen in 1933, een curieuze foto: de pijl wijst op een soort telescoop in het dakraam ten behoeve van de bediening van het bloktoestel van de beveiliging. Met deze telescoop kon de stationschef over het dak van de goederenloods (zuidelijk van het station) heen kijken om het baanvak richting Utrecht te overzien."

We danken de heer Russer hartelijk voor zijn bijdrage aan de kennis over de historie van Maarssen.

Hans Sagel

Speciaalzaak luxe geschenken

A.v.d. Bosch-Olijve

Diependaalsedijk 1 b
3601 GH MAARSSSEN

Tel.: 0346-561632

SWAROVSKI
SILVER CRYSTAL

RADIO - T.V. ELECTR. HUISHOUDELIJK

+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP

+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

hülsta®
Hét meubelmerk.

Historie kunt u op veel plaatsen in Maarssen vinden.

Ook bij Van Waay Woon-Art

Zo zijn wij één van de oudste dealers van Hülsta in Nederland.

Deze en vele andere tijdloze en moderne merkmeubelen laten wij u graag zien en voelen

van Waay Woon-Art
Nassastraat 18 - Maarssen

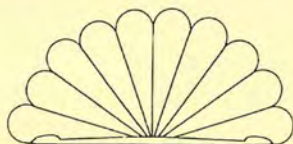
tel.: 0346-561897

**Zet de tijd even stil
voor een bezoek
aan Café Ome Klaas.**

Aan de Vecht, in een historisch stukje Maarssen, ligt Café Ome Klaas. Een café met een traditie die terug gaat tot 1780. Daar kunnen de stamgasten van Ome Klaas u alles over vertellen. Onder het genot van een borrel of tijdens een partijtje biljart. Overdag en in de kleine uurtjes. In Café Ome Klaas kent gezelligheid geen tijd.

Misschien wilt u eens spelen op Nederlands oudste kegelbaan. Of heeft u iets te vieren met vrienden of familie? Ome Klaas maakt van uw partijtje een feestelijke avond. Met een Oud Hollandse maaltijd, barbecue of een koud buffet. Of wellicht heeft u zelf een smakelijke suggestie. Als u van te voren even belt, zorgen wij dat alles naar wens is.

Café Ome Klaas

Al gezellig sinds 1780.

Langegracht 43, Maarssen. Tel.: 0346-561409.